

ምቅንጃው ገድሊ

(ቀዳማይ ክፋል)

ብዮሴፍ ገብረሂወት
12 መጋቢት 2008

ምቅንጃው ገድሊ

መጻሕፍት: ምቅንጃው ገድሊን ምስምሳቱን

አብዚ እዋን፡ ሓደ ካብቶም ንህዝቢ ኤርትራ ኣጋጠሞም ዘለው ጸገማት፡ ኣብ ልዕሊ ተቐናጅዮ ዝቐረበ ገድሊ ዘለዎም ኣምልኾ ክርከርከዎ ፍቓደኛታት ብዘይምጻኖም እዩ። ምቅንጃው ንሓደ ሃገር ክቐትል እንተኾይኑ፡ ከምዚ ናይ ኤርትራ እዩ። እቲ ጉዳይ ሓንቲ ሃገር ንሓደ እምነት ምቕታል እንተዝኸውን ኔሩ ክንደይ ባህ ምበለኒ። ብእንጻሩ ሓደ እምነት ሃገር ክቐትል ከሎ ምዕዛብ ግን ኣዝዩ እዩ ዘሕዝን።

ስነ-ሓሳብ ገድሊን ምስኡ ተደራሪቦም ዝቐርቡ ነገራትን ወሳኪኸካ፡ ነቲ ንነዊሕ እዋን ኣብ እንግድዑ ተሰኪምዎ ዝጸንሐ ህዝቢ፡ ካብ ዓቀን ንላዕሊ ከቢዱስ፡ ኣብ ክጻወር ዘይክእል ደረጃ በጺሑ ይርከብ። እዚ ባዕልና ዝፈጠርናዮ እኩይ ፍጥረት፡ ሃርጋፍ ሸውሃት ስለዘማዕበለ፡ ንምርዋዩን ቀጻልነቱ ንምርግጋጽን፡ ነባሪ ዝኾነ ናይ ምስዋእ ባህሊ ክፍጠር ኣለዎ። ንሓደ ዘይተነጸረ፡ ደብዛዝን ኣካራኻርን ሕልሚ ንምውሓስ፡ በዚ ጸይቀ-ግኑን ፍጥረት'ዚ ሓደ ወለዶ ድሕሪ እቲ ሓደ ክብልዑን ክሃልቑን ኣለዎም። ሎሚ ኣብ ናይ መወዳእታ ዕምሩ ድማ፡ ንመላእ ሃገር ንኸጽንት ኣብ ምውጥጥ ይርከብ። ሻዕብያ ክመውት እንተኾይኑ፡ ንመላእ ሃገር ለኪምዎ ክዕዘር ምጻኑ ኣቐዲሙ ወሲኑ እዩ። ግናኸ፡ ዛጊት ብዙሓት ኤርትራዊያን፡ ካብ ክቱር ፍትወት ሰውራ ተበጊሶም፡ ነቶም ኣብ ልዕሊ ሃገር ዓሶሎም ዘለው ሕማማት፡ ንገድሊ ዘይኮነስ ንኻልኦት ነገርት ወይ ዝኾነ ካልእ ኣካል ምጥቃን እዩም ዝመርጹ።

እቶም ንሃገር ገጠሙዎ ዘሎ ቅልውላዋት ኣብ ዝምልከት ኣንጻር መርገጺ ዘለዎም ወገናት፡ ኣብ ዝኾነ ጉዳይ ፊት ንፊት ክገጥሙ ፍቓደኛታት ኣይኮኑን። ብሓባር ዝጠምርዎም

ሐሳባት ግን አለው። ንሳቶም ኸአ፡ ሓደ አብቲ ተቐናጅዶ ዝቀርብ ሕሉፍ ሰውራዊ ተመክሮ ዘለዎም አምልኾ እዩ። ካልኣይ ብዛዕባ አወንታዊ ሸነኻት ሰውራ ካብ ዓቀን ንላዕሊ አጋኒንካ ምቕራብ ክኸውን ከሎ፡ ከምኡውን ነዚ ዝተኳሓሐ ስእሊ ዘናኣእስ ሓቅታት ከምዘይነበረ ምኽሓዶምን ምቕንጻብን እዩ። እዚ ጥምረት ሐሳባት ኸአ ናይዞም ክልተ ወገናት ነገር ስግንጢራዊ ይገብሮ።

ሕሉፋት ደገፍቲ ጀብሃ፡ ብዛዕባ “ጀብሃ ዓባይ” ን “አደ ገድሊ” ን ኢሎም ብተመስጦ ከዘንተው ወይ ክጽሕፉ ከለው፡ ጀብሃ ከም ውድብ ኢንታ ዘይነበራ ዘምስል ስእሊ የቐርቡ። ነቲ አብ መወዳእታ ንጀብሃ ነፍሱስዕረት ንኸትከናኑብ ዝደረገ ምልካዊ፣ ፈላላዩ፣ ፋሊላዊ፣ ብልሽውን ዘይጽፉፍን አወዳድባኣ ግን ከልዕልዎ አይመርጹን እዩም፡ ወይውን ምሉእ ብምሉእ ክኸሕድዎ ንዕዘብ። ሕሉፋት ደገፍቲ ሻዕብያ ብወገኖም፡ ካብዚ ናይ ደገፍቲ ጀብሃ ብዘይንእስ ዓቕን፡ ነቲ ብሻዕብያ ዝተፈጸመ ጅግንነት ካብ ዓቕኑ ንላዕሊ አጋኒኖም ከቅርቡ ዝስልክዮም አይኮኑን። ነቲ ምልካዊ፣ ገለልተኛ፣ ብራዕድን ዘይምትእምግንን ዝተዓብለለ ባርባራዊ ባህርያት ሻዕብያ ግን ኅስዮሞ ክሓልፉ ይመርጹ።

ግናኸ ሰውራ ተቐናጅዶ ክቐጽል እንተኾይኑስ ማእለያ ዘይብሉ ክሕደት አብ ልዕሊ ሓቀኛ ፍጻሜታት ይጠልብ። አብነት ንምጥቃስ፡ ብገድሊ አብ ልዕሊ ህዝቢ ንዝተፈጸሙ ግፍዕታት ምርሳዕ ወይ ከምዘይነበሩ ምኽሓድ፡ ነቶም ዘተሓታትት ታሪኽ ዘለዎም “ተጋደልቲ” ከም ታእምራት ዝሰርሑ ጀጋኑ ጌርካ ምቕራብ፣ ታሪኽ ጠምዚዝካ ናብ ከርብሓካ ዘኸለሉ ዕላማ ምቕያር፡ አብ ህዝቢ ሰላምን ውህደትን ከምዘሎ ዘምስሉ ጽውጽዎያት ምስራሕ፣ ብቀሊሉ ክልለ ዝኸእልን ዝሰመረን ሃገራዊ መንነት አሎ ኢልካ ምዝራብ፣ ድኽመትካ ንምሽፋን መወዳእታ ዘይብሎም ምስምሳት ሒዝካ ምቕራብ፣ ንኸትፍውሶ ዘይክኣልካ ናይ ገዛእ-ርእሰኻ ስንፍና ንምኽዋል ሓደ ድሕሪ ሓደ ጸላዒ ምዮጫሕ፣ ወዘተረፈ...

ብተመሳሳሊ፡ ነዚ አብ ኤርትራ አጋጢሙ ዘሎ ጸገም፡ ህዝቢውን ተሓታቲ ሙኳኑ ደፊሩ ዝዛረብ የልቦን። እቲ ክሳብ ሕጂ አብ ሰውራዊት ኤርትራ ቃንኡ ዘይሃሰሰ ማርክሳዊ ክልሱ-ሓሳብ፡ ማለት “ህዝቢ ክገባይ አይክእልን እዩ” ዝበል ማርክሳዊ አተሓሳስባ ካብ አእምሮ ዜጋታት ገና አተሓኸኸን ዘሎ። ሻዕብያውን እንተኾነት፡ አብ ልዕሊ ህዝቢ መዳርግቲ ዘይብሉ ንዕቀት ዘርአየት ክነሳ፡ ብቃላታ ግን ንተራ ህዝቢ አታዓብያ ከተቃልሑ እያ ትስማዕ። ንህዝቢ ኤርትራ ክትገልጸ እንክላ ኸአ ከምዚ ዝስዕብ ትብል፡ “ጽንዓቶም”፣ “ተወፋይነቶም”፣ “ተጸዋርነቶም”፣ “ሃገራውነቶም”፣ ወዘተረፈ... ትብል። ቢንጸሩዚ አብ ደምብ ተቋውሞ ዘለው ምሒር ዝጥቀሙላ ሓረግ ኸአ፡ “ህዝብና’ዶ እዚ ምረኽብ” ትብል እያ።

አብ ክልቲኦም አጋጣምታት እንተወሰድና፡ ህዝቢ ንሰውራ ጸኒዑን ከቢድ ዋጋ እንዳኸፈለን ንነዊሕ እዋናት ምሕብሓቡ፡ እቲ ክልቲኦም ወገናት ብዛዕባ ህዝቢ ማራኽኺ ኾይኑ ዝረኽብዎ ረቋሒ እዩ። ግናኸ እዚ ንገድሊ አብዚ ደረጃ ንኸበጽሕ ዝገበረ ምእዙዝነት ህዝቢ፡ ሕጂውን እንተኾነ ንስርዓት ኢሰያስ ከምዘለዎ ንኸቐጽል ዘረጋገጽ ዘሎ ባእታ ምኻኑ ዋላ ሓደኳ ዘስተውዕለሉ የልቦን። ህዝቢ ንመንን ንምንታይን አገልግሎቱ የወፊ ኢሉ ንገዛእ-ርእሱ ዝሓትት አይኮነን፡ ዘስተውዕለሉውን አይመስልን። ብርግጽ፡ እዚ ናይ ዘይምስትውዓል ባህሊ አብ ህዝቢ ኤርትራ አሎ። እዚ ኸአ ዝኾነ ጸገም አብቲ ህዝቢ ከምዘሎ እዩ ዘረድእ።

እስከ ንመልክት፡ “ጸጋታት” ህዝቢ፡ ማለት “ጽንዓት”፤ “ተወፋይነት”ን ካልኦትን ምስዝጥለቡ ብኸመይ ኣገባብ ከምዝጽውዑ። እዚ ኸሉ ዝገበር ድማ ምስሊ ገድሊ ከምዘለዎን ተቐናጅዮን ንኸጽንሕ ተባሂሉ እዩ። እዞም ክልተ ጽውጽዎያት፡ ማለት “ጸጋታት” ህዝብን ዝተቐናጀዎ ምስሊ ገድሊን ኸኣ ንሓድ ሕዶም ሓሶት እናተኸላለሱ ተደጋጊፎም ክነብሩ ንዕዘብ።

ምትሕብባር ዓማጽን ተዓማጽን

መሰረታዊ ጠንቂ ናይቶም ኣብዚ እዋን ንኤርትራ ከርዲኖም ሕዞምዎ ዘለው ሕማማት ንኸልተ ረጅሒታት የጠቓልል፡- (ሀ) እቲ ሓደ፡ ኣብ ሜዳ ዝበቐለን፡ ኣብኡ'ውን ብግቡእ ዝተራቀቀ ናይ ዓመጽ ባህሊ ገድሊ እዩ። እዚ ባህሊ'ዚ ከም ሕማም መንሸሮ ንመላእ ሕብረተሰብና ለቢዱ ይርከብ። እቲ ናይ ዓመጽ ባህርያቱ ድማ ኣብ ልዕሊ መላእ ኤርትራዊ ሕብረተሰብ ብዘይምሕረትን ብዘይኣፋላይን ክፍጸም ንዕዘብ። (ለ) እቲ ካልኣይ ረጅሒ ኸኣ፡ ነዚ ዓመጽ ዝመለለይኡ ባህሊ ገድሊ ምቹእ ባይታ ብምፍጣር ኣብ መላእ ኤርትራ ንኸቐጽል ዘኸኣለ ምእዙዝ ናይ ምኃን ባህሊ ህዝቢ እዩ።

ናይዞም ኣብ ላዕሊ ዝተጠቐሱ ክልተ ባህልታት፡ ማለት ዓመጺ ባህሊ ገድሊን ምእዙዝ ናይ ምኃን ባህሊ ህዝብን፡ ንነዊሕ እዋን ንሓድ ሕዶም ከም መላድቦ ኮይኖም ዝዓይዎ ሓባራውን ተመላላእን ስርሓት፡ ምስሊ ገድሊ ከም ጥንታዊ ቅርሲ ንኸውሰድ ኣኸቲሉን የኸትል ኣሎን። ነቲ ቀዳማይ፡ ማለት ንዓማጺ ባህሊ ገድሊ፡ እዚ ዝዓይነቱ ኣፈ-ታሪኻዊ ጽውጽዎይ ምዕቃብ ናይ ህላወ ሕቶ እዩ። ነቲ ኻልኣይ ድማ፡ ማለት ንምእዙዝ ናይ ምኃን ባህሊ ህዝቢ፡ ገድሊ ናብ ሓውሲ-ሃይማኖት ዝማዕበለ፡ ካብ ኣምር ኤርትራውነት ፈላሊኻ ክትርአዮ ዘየኸእል ኣተሓሳስባ እዩ።

ግናኸ እዚ ምስሊ'ዚ ከምዘለዎን ነጺሩን ክጸንሕ እንተኸይኑ፡ እልቢ ዘይብሎም ነፍሱ ኣታለልቲ ሕልምታት ምሕላም ይጠልብ። ብኻልእ ኣዘራርባ፡ ስእሊ ገድሊ ኢንታ ዘይነበሮ ጌርካ ንምቕራብ፡ ምስ ሽሑራዊ ስረሓት ዝዳረግ፡ ኣብ ክውንነት ዘየሎን ኣብ ሕልሚ ዝተመርኮሰን ሓሳባት ምትምያን የድሊ። ብተወሳኺ፡ ነቶም ኣብ ዝሓለፉ እዋናት ዝተፈጸሙ በደላት ብወለንታ ንኸትርስዎም ይጠልብ። ከምኡ'ውን ኣብ ዓይንኻ ንዝጸሙ ዘለው በደላት ንኸትክሕዶም ይሓትት። ከም ኣብ ኩሎም ተቐናጅዮም ዝቀርቡ ስረሓት፡ እቶም ኣወንታዊ ጎድንታት ተዓባብዮም ይቐርቡ፤ እቶም ኣለ-ታዊ ጎድንታት ድማ ተወንዚፎም ይተርፉ፤ እዚ ኸኣ ኣንጻር ርብሓ ህዝቢ እዩ።

እቲ ዘደንጹ፡ ጥዕና መላእ ሃገር ኣብ ምዕቃብ እዚ ውርሻን ምስሊ ገድሊን ዝሙርከስ እዩ ዝመስል። ከመይ፡ ንዝተቐናጀዎ ምስሊ ገድሊ ክርሕርሕዎ እንተፈቲኖም፡ ጥርሖም ዝተርፉ ኮይኑ ስለዝስዎም እዩ። ካብዚ ብምብጋስ እዩ እምበኣር ንኣሰቓቂ ሕሊፍ ታሪኽ ናይ ምዝካር ክእለት ህዝቢ ክዳኸም ንዕዘብ። መወዳእታ ዘይብሎም ምስምሳት ናይ ምግባር፡ ብቀጻሊ ጓል-መገዲ ናይ ምፍጣርን ናይ “ጸላኢ” ተራ ክጻወት ዝኸእል ኣካል ናይ ምጭጫሕን ባህሊ ገኒኑ ንረኽቦ'ውን ካብዚ ኣብ ላዕሊ ዝተጠቐሰ ሓሳባት ዝብገስ እዩ።

ንምስልን ታሪኽን ገድሊ ህያው ንምግባር ኣብ መንጎ ዓማጽን ተዓማጽን ዝግበር ሓባራውን ተመላላእን ስርሓት፡ ነታ ሃገር ኣብ ዓዘቕቲ ዘፈቅዎ ዘሎ ቀንዲ ጠንቂ ካብ ምልላይ ድሕር ምባል፡ እቲ ናይ ፈለግ ስጉምቲ እዩ። ሓደ ኣካል ወይ ውልቀሰብ፡ ዝተኸፈለ ዋጋ ይከፈል ብዘየገድስ፡ ንምስሊ ገድሊ ክዕቅብ እንተወሲኑ፡ ጠንቂ ናይዚ ኣብ ኤርትራ ዘጋጥም ዘሎ ሽግር፡ ንገድሊ ዘይኮነስ ንኻልኦት ኣካላት ምልጋብ እቲ ናይ መጀመርታ ዝወስዶ ስጉምቲ እዩ።

እቲ ገበነኛ ወይ እቲ ዝጥቀን ኣካል፡ ኣብቲ ነቲ ክሲ ዘቅርብ ዘሎ ወገን ዝውሰን ኮይኑ፡ እቲ ዓቢ ኤርትራዊ ወለዶ ክኸውን ይኸእል፡ ወይ'ውን ኢሲያስን ውሑዳት ስዓብቲን፡ ናይ ዓጋመ ዘርኢ ዘለዎም ደቂ ሰባት፡ ህግደፋዊያን፣ ወያኔ፣ መንግስቲ ኣሜሪካ፣ ውዱብ ሕቡራት ሃገራትን... ወዘተረፈን። ኣብ መንጎ እዞም ዝተፈለለዩ ኣካላት ሓደ ብሓባር ዝጠምሮም ሓሳባት ኣሎ። ንሱ ኸኣ፡ ነፍስ-ወከፎም ንገድሊ እንታይ ዓይነት ትርጉም ይህብዎ ብዘየገድስ፡ ነዚ ዘሎ ኣሰቃቂ ኩነታት ብዝምልከት ንገድሊ ዘላግቡሉ ኣይኮነን። ንገድሊ ዘላግቡሉ እንተኾይኖም ኸኣ ብኣዝዩ ትሑት ዓቀን እዩ።

ኣብዚ መስርሕዚ ንሕሉፍ ታሪኽ ፈትኻ ብምርሳዕ ዝተሓባበር ሓፋሽ ኣሎ። ግናኸ፡ ንገድሊ እንዳ ኣቐናጀኻን እንዳ ኮሓሓልኻን ነቲ ዝሓለፈ ግፍዕታት ኮነ ኢልካ ምርሳዕ ወይ ከምዝርሳዕ ኣብ ምርግጋጽ ዝግበር ጻዕሪ ቀሊል ነገር ኣይኮነን። ከመይ፡ እዚ ጥልቅ ዝበለ መጽናዕቲ ምግባር ዘድልዮ ስለዘይኮነ። ንክልቲኤን ውድባት፡ ማለት ንጀብሃን ሻዕብያን፡ ኣስከሬናተን ገሊህካ፡ ነቶም ኣብኦም ተደብዮም ዘለው ሓቅታት፡ ህዝቢ ንኸርእዩ ናብ ቅርፍት ምውጽኡ ጥራይ እዩ ዘድሊ።

ብተወሳኺ፡ እቶም ኣብ ደምበ ተቓውሞ ዘለዉ ዓቕብቲ ውርሻ ጀብሃን ሻዕብያን'ውን እንተኾኑ፡ ኣብ ሕሉፍ ታሪኽ ንዝተፈጸሙ ኣሰቀቅቲ ገበናት ኣብ ምድምሳስን፡ ነቶም ኣካራኻሪ ታሪኽ ዘለዎምን ወንጀለኛታትን ጀጋንኦም ኣብ ምኩሎሓልን፡ ምስ ህግደፋውያን ብማዕረ ዘመሳስሎም ተራ ክጻወቱ ንዕዘብ። ግናኸ፡ ከምቲ ብሂላት ዝጠቅስዎ ብጽፉፍ ዘይተነግረ ታሪኽ ነብሱ ካብ ምድጋም ዓዲ ኣይውዕልን እዩ ይብል። እዚ ብሂል ሓቂ እንተኾይኑ፡ እዞም ኣብ ደምበ ተቓውሞ ወገናት'ውን፡ ንነኣሽቱ ረብሓታቶም ክብሉ ንሕሉፍ ታሪኽ ብምድምሳሶምን ምቅያሮምን፡ ምስቶም ኣብዚ እዋን ኣብ ስልጣን ዘለው ውልቀሰባት ብማዕረ ተሓተትቲ እዮም።

ምስምሳትን ንል መገዲ ምፍጣርን

ካብዚ ቐጸለ፡ ኣብ ደምበ ተቓውሞ ተሰሊፎም ዘለው ዜጋታት፡ ኣብዚ እዋን ንኤርትራ ዘሳቑይዎ ዘለው ሕማማት፡ ንገድልን ህዝብን ካብ ገበን ሓራ ንምግባር ዝፈጥርዎም ምስምሳት ኣሕጽር ኣቢሊ ከቕርቦም እዩ።

1. እቶም ውሑዳት ኣብ ስልጣን ዘለዉ እዮም!

ኣብዚ ሕጂ እዋን፡ ጠንቂ ናይቶም ንኤርትራ ዘሳቑይዎ ዘለው ሕማማት፡ እቶም ውሑዳት ኣብ ስልጣን ዘለዎ፡ እቲ ዲክታቶር፣ ውሑዳት ብብልሽውና ዝተጠላቐዩ ጀነራላት፣

ውሑዳት ኣብ ቤት ጽሕፈት ዘለው ሓንጻጽቲ ፖሊሲ፣ ወይውን ውሑዳት ኣብ ታሕተዋይ ጽፍሒ ዝርከቡ ኮሎኔላት እዩም ምባል ዳርጋ ፋሽን ኮይኑ ንረኽቦ። እዚ ድማ ንኹለ-ነሓጉሶ ካብ ዝብል ፈሊጥ ዝብገስ ኮይኑ፣ እቲ ፍታሕ እንታይ ክኸውን ከምዝኸእል ንምልላዩ ድማ ብዙሕ ዘጸግም ኣይኮነን። ንሱ ድማ “እቶም ኣብ ላዕለዎይ ጽፍሒ ዝርከቡ ሰበስልጣን ምስዝእለዩ፣ ጸገማትና ብሓደ ረፍዲ ክቕንጠጥ እዩ” ዝብል ፍታሕ ንምቅራብ ዝግለመ እዩ።

ዝዘንግዕዎ ነገር እንተሃልዩ ግን፣ ነቶም ኣብ ላዕሊ ዘለዉ ውሑዳት ምልጋስ ከቢድ ዝኾነሉ ቀንዲ ምክንያት፣ ኣብ ታሕቲ ማእለያ ዘይብሎም ዝተሓላለኹ ነገራት ብምህላዎም እዩ። እዞም ዝተሓላለኹ ነገራት ከኣ፣ ዝኾነ ሰብ ንላዕሊ ገጹ ንኸየመጣጥር ሓሊኹም ስለዝሕዝዎ፣ ዛጊት ሓደኳ ንላዕሊ ክመጽእ ኣይከኣለን። ማዕረ ግምት ክወሃቦ ዝግባእ እምበኣር እቲ ኣብ ታሕቲ ተነዲቑ ዝርከብ ሃገራዊ ሕግም እዩ። እዚ ሕግምዚ እዩ ኸኣ ኣብ ኤርትራ ምልኪ ብግወት ንኸወጽእ ምቹእ ባይታ ፈጠሩ ዝርከብ።

እቲ ንትእዛዛትን ፖሊሲታትን ኣብ ግብሪ ዘውዕል ወይ ዘፈጽም ኣብ ኣዝዩ ታሕተዋይ ጽፍሒ ዝርከብ ዜጋ፣ ማለት እቲ ዝሰሊ፣ ዝሕሰ፣ ዝቅጥቅጥ፣ ካድር፣ ኣጋር ሰራዊት፣ ገንዘብ ዝእክብ፣ ናይ ቴክኖሎጂ ባዓል ሞያ፣ ወረ ዝነዝሕ፣ መጣቕሚን ወዘተረፈን ካብቶም ኣብ ላዕሊ ዘለው ውሑዳት ሰበስልጣን ብዘይንእስ መጠን ተሓታቲ ሙኳኑ ክፍለጥ ይግባእ። እቶም ኣብ ታሕቲ ዘለው ክግምዎ ዝኸእሉ ስርሓት ምስ ናይቶም ኣብ ላዕሊ ዘለው ሰባት ዝዳረግ ኣይኮነን። ዓቕሞም ኣዝዩ ድሩት እዩ። ከመይ፣ ብቁጽሪ ብዙሓት ስለዝኾኑ። ዕድል ምስዝወሃቦም ግን ማዕረ ናይቶም ኣብ ላዕሊ ዘለው ሰባት ዝዳረግ ገበናት ክፍጽሙ ምኳኖም ዘጠራጥር የልቦን።

እቲ ኣገዳሲ ጉዳይ እምበኣር፣ “እቶም ኣብ ላዕሊ ዘለው ሰበስልጣን እዮም” ዝብል ትሑት ግምት ዝወሃቦ ኣረዳድኣ ኮይኑ፣ ነቶም ዕምሪ ምልካዊ ስልጣን ንክናዋሕ ዝለዓለ ኢድ ዘለዎም ኣብ ታሕቲ ዝርከቡ ኣፈጻምቲ ነገራት ኣነኣኢስካ ምርኣይን ሸለል ምባልን እዩ። ነዚ ንምርዳእ ጥልቕ ዝበለ መርመራ ከተካይድ ዝጠልብ ኣይኮነን። ንኩነታት ኣብ ወጻኢ ዝነብሩ ኤርትራውያን ጥራይ ምዕዛብ የድሊ። እዞም ዜጋታት ነዚ ስርዓት ብሞራል ጥራይ ዘይኮነስ ብገንዘባዊ መዳይውን ካይተረፈ ክድግፍዎ ፍቓደኛታት እዮም። እዚ ኣብዚ እዋን ብ “ህዝባዊ መኸተ” ዝፍጸም ዘሎ ዘመተ እንተወሰድና፣ እቶም ኣብ ላዕሊ ዘለዉ ነቲ ጨቓኒ ስርሓቶም ኣብ ምስልሳል ምስቶም ኣብ ታሕቲ ዝርከቡ ባእታታት ብኸመይ ኣገባብ ከምዘተሓባበሩ ዘርኢ እቲ ዝቀለለ ኣብነት እዩ። ቦቲ ሓደ ሸነኽ ድማ፣ ንርዳእ ይኹን ዘይርድኡ ምኸንያታት፣ ዛጊት ኣንጻር መንግስቲ ዝኾነ ዓይነት መርገጺ ክወስዱ ዘይፈቕዱ፣ ትም ኢልካ ምዕዛብ ዝመረጹ ክፋል ሕብረተሰብና ኣለዉ።

ነቶም ኣብ ላዕሊ ዘለዉ ሰበስልጣን ጥራይ ዘድሃበ ድሩት ኣረዳድኣ፣ ናብቲ ናይ መወዳእታ ጠርዙ ምስዝውሰድ፣ ጠንቂ ናይቶም ንኤርትራ ዘላቕቕዩዎ ዘለው ኣበሳታት ኣብ ልዕሊ ኢሰያስ ይጠቓለሉ። እቲ ዝሕተት ንሱ ጥራይ ምኳኑ እዩ። እዞም ድሩት ኣረኣእያ ዘለዎም ሰባት ግን ሓደ ዝዘንግዕዎ ጉዳይ ኣሎ። ኢሰያስ ጠፍጢፍካ ጠፋጢፍካ ናይ ልዕሊ-ሰብ ምስሊ ክህልዎ ዝኸኣለ ቀንዲ ረጃሒኹ፣ ውጽኢት ናይቲ ንዓሰርተታት ዓመታት ክፍጸም ዝጸንሓ ምትሕብባር ተጋደልትን ሓፋሽን እዩ። ኣብ ኣስመራ ሓደ ጭራቕ (monster) ናይ ምህናጽ መስርሕ ኣብ ሓንቲ ለይቲ ዝተፈጸመ ዕማም ኣይኮነን።

እቲ ዘሕዝን ግን፡ እዚ ኣብ ልዕሊ ጠንቂ መሰረታዊያን ጸገማት ዘሎ ድሩት ኣረዳድኣ፡ ብማዕረ ድሩት ኣፈታትሓ ጸገማት ዝጠልብ ምኳኑ እዩ። እዚ ስለዝኮነዮ እምበኣር ዳርጋ መብዛሕተን ተቋወምቲ ውድባት፡ ኣቓልባኡን ኣብቲ መሰረታዊ ነገር ዘይኮነስ ኣብ ወሰናስን ናይቲ ጉዳይ ጥራይ ክተናኸፋ ንዕዘብ። ገለ ኢሲያስ ኣብ ዝሓለፈ ዓሰርተ ዓመታት ንካልኣት ከድምጽን ክዘራረብን ቅሩብ ከምዝነበረ የምስሉ'ሞ፡ ምስኡ ተዘራራብካ ሓሳባቱ ንክቕይር የእሚንካ ፍታሕ ምምጻዕ ዝብል እምነት ኣለዎም። ገለ ያኢ ኢሲያስሲ ንፈለማ እዋን ጌጋ ዝፍጽም ዘሎ ተልማዶን ገበነኛ ተረኪቡስ፡ ናብ ልቡ ምእንቲ ክምለስ፡ ምጽሓፍ ናይ ኣቤቱታ ደብዳቤ ከም መፍትሕ ሒዞም ይቀርቡ። ገለ ድማ ያኢ እዚ ስርዓት ናይ ጣዕሳ ምልክት ዘርአዩ ኾይኑስ፡ ንክመሓየሽ ዕድል ኣሎ ካብ ዝብል እምነት ብምብጋስ፡ ክሳብ ሕጂ “ስርዓት ምቕያር” ዝብል ሓረግ ስግድግድ ዘብሎም እዮም። ገለ ካልኣት “ፍኹስ ዝበለ ናይ ስርዓት ለውጢ” ይጠልቡ፡ እዚ ብኸመይ ኣገባብ ይረጋገጽ ንዝብል ሕቶ ግን ዋላ ሓንቲ መልሲ የብሎምን። ገለ ድማ ኣብ ንኢሲያስ “ማዕቀብ” ክገብሩ ይኸእሉ እዮም ኢሎም ዝሓመኑሎም ንኣሸቱ ፕሮጀክትታት ተጸሚዶም ንረኽቦም። እዚ ኣብ ልዕሊ ኢሲያስ ማዕቀብ ምግባር ዝዓለመ ጸዕርታቶም፡ ኣዝዮ “ዝተራቐቐ መጥባሕቲ” ኮይኑ፡ ነቶም ኣብ ላዕሊ ዝርከቡ ካብ ስልጣን ዝኣሉ፡ ኣብ ልዕሊ ህዝቢ ክፍጠር ንዝኸእል ቐንዛ ድማ ዝፍውስ እዩ ዝብል ተስፋ ኣለዎም። ገለ ብምስምስ ብዙሕነት፡ ነቶም ኣብ ደንበ ተቋውሞ ዝርከቡ ዝኣረጉ ገበነኛታት ኣብ ምፍቀስ ዝተዋፈሩ እዮም። ካልኣት ድማ ያኢ እቲ ምስጥር ኣብ ምብይያድ ስያሜ ናይ ሓደ ማሕበር ተረኺቡለይሲ፡ ኣብ መወዳእታ ዘይብሉ ምብዋዝ ውድባትን፡ ኣስማት ውድባት ኣብ ምልዋጥን ተዋፊሮም ንረኽቦም።

እዚ ክሳብ ሕጂ ብደምበ ተቐውሞ ክውሰድ ዝጸንሐ መርገጽታት ብሓፈሻ እንተሪኢናዮ፡ ኣብ ኤርትራ ለውጢ ንክረጋገጽ ኣብ ዝግበር ጸዕሪ ወላሓንቲ ጽልዋ ኣይጸንሑን፤ በዚ ክስተት እዚ'ውን እቶም ኣብ ደምበ ተቋውሞ ዘለው ብዙሕ ዝግደሱ ኣይመስሉን። ዋላ'ኳ እቲ ዝገብርዎ ድምጺ ኣብ ኣእዛኖም ጥራይ መቐልሕ ዝረክብ እንተኾነ፡ በቲ ዝገብርዎ ድምጺ ግን ኣዝዮም ዕጉባት እዮም።

2. ኣብ ኩሉ ትሱኻዕ ካርድ፡ “ዓጋመ”!

እቶም ኣብ ክልተ ጫፋት ናይቲ ግጥም ዝርከቡ ወገናት ብሕጉስ መንፈስ ዝጥቐሙላ ናይ ሓባር መጣልዒት ካርድ ኣላቶም። ንሳ ኸኣ ኣብ ኩሉ ክትስኳዕ ትኸእል፡ “ዓጋመ” እትብል ሓረግ እያ። ብኸልቲኦም ወገናት ብዕቲብ ዝስርሓሉ “ሓቐኛ”ን “ጽሩይ”ን ኤርትራዊ መሲልካ ናይ ምቕራብ ከንቱ ጸዕርታት ንዕዘብ። ጠንቂ ናይቶም ኣብ ልዕሊ ሃገር ዝወርዱ ዘለው ኣበሳታት ብደቀባት ዝፍጸሙ ኣይኮኑን ዝብል ርድኢት ገኒኑ ንረኽቦ። እዛ ርድኢት እዚኣ ኸኣ “ሃገራዊ” ምኻንካ እተመስክር ኮይና፡ እታ ንኣብ ደምበ ተቋውሞ ዘለውን ንህግደፋውያንን እተራኽቦም ናይ ሓባር ገመድ እያ። እዚ “ጽሩይ ኤርትራዊ” ኾይንካ ናይ ምቕራብ ዘመተ፡ ኣነዋርን ፋሽሽታውን ኮይኑ፡ ኣብ መብዛሕትኣን መርበባት ሓበሬታ ብተደጋጋሚ ክእንገድ ንዕዘብ። እቲ ኣዝዩ ዘስደምም፡ ሓንቲ ካብዘን መፍተል ሓበሬታ፡ ንዝእርእሳውን እንተኾነ ብዘይሕንክት “ደቀባት” ዝብል ስም ዝሓዘት ምኻና እዩ።

እቲ ጸለመ ወይ ክሲ ካብ ሕሉፋት ደገፍቲ ህግደፍ ዝነቀለ እንተኾይኑ፡ ዝኾነ ንስርዓት ኢሰያስ ዝቃወም ዜጋ “ሓቕኛ ኤርትራዊ” ክኸውን ኣይክእልን እዩ ዝብል ርድኢት ኣለዎም፡ እቲ ዜጋ ወይ ዓጋመ ወይ ከኣ ኢትዮጵያዊ መብቕል ዘለዎ እዩ። እዚ ጠቀነዚ ድማ ብኣልማማ ዝሰረሐሉ ጉዳይ እዩ። ብዓይኒ ደገፍቲ ህግደፍ፡ ዝኾነ ንስርዓት ኢሰያስ ዝብድህ ዜጋ፡ ብደረጃ ኣምር፡ “ዘይሓቕኛ ኤርትራዊ” እዩ። እዚ ድማ ከም ቅቡል ኣምር ስለዝተወሰደ፡ ነቲ ጸለመ ንምርግጋጽ ተወሳኺ መርትዖ ምቕራብ ኣድላዩ ኣይኮነን ዝብል ርድኢት ኣብ መንጎኦም ነጊሱ ንረኽቦ።

እቶም ኣብ ደምበ ተቓውሞ ዝርከቡ ድማ ጽርዮት ኤርትራዊ መብቕል ኣብ ምሕላው ከይሰልከዩ ዝሰርሑ ዘለው ኮይኖም ይቐርቡ። እቲ ቀንዲ ድቃስ ዝስእንሉ፡ ተገዲሶምን ተጨኒቆምን ዝሓሰቡሉ፡ ስራሕና ኢሎም ዝገብርዎ ነገር እንተሃልዩ፡ ምጽራይ ዘርኢ ላዕለዎት ሓለፍቲ ህግደፍ እዩ። ኣብ ዘርኢ ናይ ላዕለዎት ሓለፍቲ ህግደፍ ክንደይ ዝኣክል ናይ ትግራይ ወይ ናይ ኣምሓራ ደም ከምዘሎ ምጽናዕ እቲ ዝግበየን ግዜኦም ዝሰውኡሉን ስራሕ እዩ። እዚ ኩሉ ኢሰያስ ዝፍጽሞ ዘሎ ገበናት፡ ናይ ዓጋመ ዘርኢ ስለዘለዎ እዩ ዝብል ጽኑዕ እምነት ኣለዎም። እዚ ኸኣ ክሕደት ኣብ ልዕሊ ኣብ ባይታ ዘሎ ሓቕታት እዩ፡ ካብዚ ዝስዕብ ኣተሓሳስባ ዝነቅል እዩ ኸኣ፡ “ዝኾነ ሓቕኛ ኤርትራዊ ከምዚ እዞም ሰባት ዝፍጽምዎ ዘለዉ በደላት ኣብ ልዕሊ ሃገሩ ክፍጽም ኣይክእልን እዩ። እምበኣርኪ እዞም ሰባት ናይ ዓጋመ ዘርኢ እንተዘይህልዎም ኔሩ፡ እዚ ኩሉ ኣደራዕ ኣብ ልዕሊ እታ ሃገር ኣይመውረዱን”። ሓንሳብ እዚ ድንቁርና ዝግብሎ ኣታሓሳስባ ከም ቅቡል ምስተወሰደ፡ ገድልን ሓፋሽ ኤርትራውን ካብቲ ኣብ ልዕሊ እታ ሃገር ዘብጽሕዎ ዘለው ገበናት ብቐሊሉ ነጻ ኸወጹ ንዕዘብ። ከም ህዝቢ ሓንሳብን ንሓውሩን ነቲ ዓትዒቲ ሒዝዎም ዘሎ ጋኔን ተቢያም ኣብ ክንዲ ምብዳህን ምስዓርን፡ ሽከና ርእሶም ኣብ ሑጻ ምቅባር እዮም ዝመርጹ።

እቲ ዘሕዝን፡ ኣብዚ ቀረባ እዋን ኣብ ሽወደን ዝመደበሩ ቲቪ ዘተ ዘዳለዎ “ንኣውራጃውነትን ኤርትራዊ መንነትን” ዝምልከት ክትዕ ዘረጋገጸልና ሓቂ እንተኔሩ፡ እዚ ኣብ ላዕሊ ዝተጠቐሰ ዝንቡዕ ኣተሓሳስባ ኣብ ሕብረተሰብና ነጊሱ ምህላው እዩ። እቲ ቐንዲ ዛዕባ ናይቲ ክርክር፡ ማለት ኤርትራዊ ሃገራውነት ኣብ ኣውራጃ ዝተመስረተ እዩ ዝብል ኣጠራጣሪ ጉዳይ ንጎኒ ገዲፍና፡ እቶም ተኸራኽርቲ ግን ኣብ ግጉይ ናይ ሓባር መደምደምታ ዝተሰማምዑ ይመስሉ። እዚ መደምደምታ ኸኣ፡ እቶም ነዚ ኣብ ሃገርና ዝወርድ ዘሎ ኣደራዕ ዝሕተቱ፡ እቶም ናይ “መንነቲ ቅልውላው” ዘለዎም ሰባት እዮም ዝብል እዩ። ነዚ ሓላፍነት ዝጎደሎ ርድኢቶም ዝውሃብ ዝነበረ ሕቡእ ርትዒ ኸኣ፡ እዞም ናይ መንነት ቅልውላው ዘለዎም ሰባት ኤርትራዊ መንነቶም ክዕቀቡሎም እንተኾይኑ፡ ኤርትራዊያን ኣውራጃዊ መንነቶም ምስዝንፈጎም እዩ። ኣግፍሕ ኣቢልና እንተሪኢናዮ ድማ ኤርትራውያን ሃገራዊ መንነቶም ምስዝንፈጎም ዝብል ይኸውን። እቲ ብማዕረ ዘደንጹ ኸኣ ናይቶም ንህግደፍ ዝድግፉ ዘለው ሰባት “መብቕል” ብደቐቅ ክጽናዕ ኣለዎ ዝብል ዝንቡዕ እማመ ምሕላፎም እዩ። እዚ ከም ምህዳን ጠንቓቢት ዘሰምዕ እንተኾይኑ፡ እዚ ምንታይሲ ከምኡ ስለዝኾነ እዩ።

ብዓይኒ እቶም ተኸራኽርቲ፡ ጉዳይ ናይቶም ነዚ ግናይ ስርዓት ንክሰርር ዝተሓባበሩ ዘለዉ ዓሰርተታት ኣሸሓት “ሓቕኛታት ኤርትራዊያን” ብካልኣይ ደረጃ እዮ ዝሰራዕ። እቶም ቀንዲ ገበነኛታት፡ እቶም ውሑዳት ኣብ ደሞም ናይ ትግራይ ወይ ናይ ኢትዮጵያ ዘርኢ

ዘለዎም ሰባት እዮም ዝብል እምነት ኣለዎም። ብሸነክ ኤርትራ ናይ ዓሌት ምጽናት ብጻዕቂ እንተዝስርሓሉ'ሞ፡ ዋላ ሓደ ናይ ትግራይን ኢትዮጵያን ዘርኢ ዘለዎ ሰብ ኣብ መሬት ኤርትራ ከምዘይህሉ'ውን እንተዝግበር፡ ካብ ኣእምሮኦ እዞም ሰባት እዚ ዓይነት ዝንቡዕ ኣተሓሳስባ ብቀሊሉ ከህስስ ዝኸእል ኣይኮነን። ካብዚ ብወለንታኻ እንትኣትዎ ዑረት ልቢ እዩ ኸኣ ዝተቀናጀዎ ምስሊ ዘለዎ ፍጥረት ክህነጽ ዝኸእል።

ካብ ኣብ ላዕሊ ተጠቂሱ ዘሎ ብምብጋስ እምበኣር፡ ብዙሓት ኣብ ደምበ ተቓውሞ ዝርከቡ ሰባት ምስ ህግደፍውያን ብምትሕብባር፡ ነቲ ካብ ሜዳ ኣትሒዞ ክስረሓሉ ዝጸንሐ፡ ንሃገር'ውን ዝሃሲ ዘሎ፡ ናይ ምንጻል ባህሊ ኣብ ምቅጻሉን ምስሳኑን ይተሓባበሩ ምህላዎም የረጋግጻልና። እዚ ምንታይሲ፡ ኣብዚ እንዳማዕቦለ ዝኸይድ ዘሎ ዕልመናዊ (ግሎባላይሽን) ዓለም፡ ዝኾነት ሃገር ከምዚ ኣብ ላዕሊ ዝተጠቓሰ ጸቢብ ኣተሓሳስባታት እንዳኮማስዓት ክትሰርር ፍጹም ኣይትኸእል። ነጻሊ ባህሊ ሻዕብያ ኣብ መቃልሕ “ፍልዩነት” ኤርትራ እንዳተንሳፊፊ ዝሰርር ዘሎ ኮይኑ፡ እቲ ዘሕዝን ኸኣ ብብዙሓት ተቓውሞቲ “ፍልዩነት” ኤርትራ ከም ሰናይ ሓሳባት ክደጋገም ምርኣይ እዩ። እዞም ክልተ ወገናት፡ ንኡስ ረብሓ ዘለዎምን ንሓድሕዶም ዝጸረሩን መክሰባት ንምጭባጥ፡ ነዚ ሕማቅ ባህሊ ብቀጻሊ ክሰርሕሉ ንዕዘብ።

(3) ብስም ስውኣት

ኣብ ርእሲ ኣብ ዝሓለፉ ጽሑፋት ዝተጠቐሱ ሓሳባት፡ ሓደ ካብ ኩሎም ተኣፋፊ ጉዳይ ኣሎ፡ እሱ ድማ ንስውኣት ዝምልከት እዩ። ዳርጋ ኩሉ ኤርትራዊ፡ ካብ ህግደፍ ይኸኑ ዋላ'ውን ኣብ ደምበ ተቓውሞ ዝርከቡ ዜጋታት ብሓፈሻ፡ ስውኣትና ዝተሰውእሉ ምክንያት ን “ዝበለጸት” ኤርትራ እዩ ዝብል እምነት ኣለዎም። ኣብ ትሕቲ ከምዚ ዓይነት ኣተሓሳስባ ግን ክልተ ካብ ሓቂ ዝረሓቑ ሓሳባት ተነጻጽሮም ንረኽቦም። እቲ ቀዳማይ፡ ካብ ህልዋት ንላዕሊ ስውኣት ዝያዳ ብልሒን ጥብብን ከምዘለዎም ዘረድእ እዩ። በዚ መሰረት፡ እቶም ህልዋት ተሰዊኦም እንተዝኾኑ፡ ካብ ብህይወቶም ኣብዚ ሕጂ እዋን ንላዕሊ ዝያዳ በላሕቲ ምኾኑ ኔሮም፡ ዝያዳ ሃገራውያን፣ ዝሓሹ ደሞክራሲያውያን፣ ዝበለጹ ዜጋታትን ወዘተረፈን ዘስምዕ ሓሳባት ከም ቅኑዕ ይውሰድ ማለት እዩ። ወይ ኸኣ ብኣንጻሩ፡ እቶም ስውኣት ህልዋት እንተዝኾኑ፡ እንታይ ክገብሩ ከምዘለዎም ስለዝፈልጡ፡ ኤርትራ ኣብዚ ሕጂ ትርክቦ ዘላ ደረጃ ኣይምወደቕትን ንምባል እዩ። እዚ ኣባህላ ንገሃእ-ርእሱ ብሃውሪ ዝቀርብ ኮይኑ፡ ንዕኡ ክድግፍ ዝኸእል መርትዖ የልቦን።

እቲ ኻልኣይ ድማ፡ እታ ኣብ ሕልሚ ስውኣትና ዝነበረት “ዝበለጸት ኤርትራ” ከምዚ ኢያ ትመስል ኢሉ ክቀርጽ ዝኸእል ዋላ ሓደኳ የልቦን። ኣብዚ እዋን ሕልሚ ስውኣትና ደሞክራሲያዊት ኤርትራ ከምዝነበረት ኣምሲሎም ዝሃረቡ ብዙሓት እዮም። እዚ ግን ነቲ መርትዖ ብጌጋ ካብ ምርዳእ ዝኸሰት ኣተሓሳስባ እዩ። ኣብ ገድሊ ናይ ዲሞክራሲ ባህሊ ከምዝነበረ ዘርኢ ዝኮነ ኣሰር ኣይርከብን። መብሃሕትኦም ስውኣት፡ ብሓይሊ ተገፊፎም ኣብ ገድሊ ዝዓስኩሩ ሓረስቶት ኮይኖም፡ ዲሞክራሲ ከመይ ከምዝሰርሕ ኣመት ዘይነበሮም እዮም። እቶም ዝተረፉ ምሁራት'ውን፡ ኣብ ማርክሳዊ ክልሰ-ሓሳብ ምሉእ ብምሉእ ተጸሚዶም ዝረበሩ እዮም። ብልክዕ'ውን እንተኾነ ነዚ ኣብዚ እዋን ሊበራላዊ ዲሞክራሲ ኢልና ንጽውዖ ስነ-ሓሳብ ምሉእ ብምሉእ ዝጸረሩ እዮም ኔሮም። ንድሕሪት ተመሊስና

ዴስነት ይኹን ሊበራሊዝም ብንጽር እንታይ ምዃኖም ኣብ ዘይፍለጥሉ ዝነበረ እዋን፡ ማለት ክሳብ እዋን “ፈለምቲ ሰውራ” ተባሂሎም ዝጽውዑ ከም በዓል እድሪስ ዓዋቲ ዝነበርሉ እዋን ዳህሳስና ምስእነካይድ፡ ኣብቲ ሽዑ እዋን ቐቢላ፡ ሃይማኖትን ዝና ናይ መራሕን ከም ቀንዲ መነቓቓሒ መሳርሕታት ኮይኖም ዘገልግልሉ ዝነበሩ ፊውዳላዊ ዓለም ኢና ንረክብ። ነዞም ናይ ሽዑ እዋን ፊውዳላውያን፡ ዲሞክራሲ እንታይ ምዃኑ ከለልይዎ ኣይክእሉን እዮም፡ ዋላ ገጽ ንገጽ እንተዝራጸሞም። ካብ እዋን ገድሊ ዝፍለጥ ነገር እንተሃልዩ፡ ጀብሃ ይኹን ሻዕብያ ኣብ ልዕሊ ዲሞክራሲያዊ መስርሕ ዝነበሮም ንዕቐት ጥራይ እዩ።

እቲ ዝኸፍአ ኸኣ፡ ኣብዚ ብግቡእ ዘይተገልጸ ሰውራ፡ መስዋእቲ ብዝያዳ ንክቐጽል ስውኣት መሰረታዊ ጠንቂ ኾይኖም ምህላዎም እዩ። ንዝበዝሕ ኤርትራዊ ዜጋ ህዝቢ ንምንታይ ምክንያት እዩ እዚ ኸሎ መስዋእቲ ዝኸፍል ዘሎ ኢልካ ምስትሓቶ፡ “ብዙሓት መስዋእቲ ዝኸፈልሉ ጉዳይ ስለዝኾነ” ዝብል መልሲ ይህቡኻ። ካብዚ፡ እቲ ዝክፈል መስዋእቲ ንሕሉፍ ታሪኽ ገድሊ ንምዕቓብ ተባሂሉ ዝግበር ሙዃኑ ትርጉም፡ ብኻልእ ኣዘራርባ፡ እቲ ቀንዲ ሃገራዊ ዕላማስ እቲ ኣገባብ ወይ ናይ ብዙሓት መስዋእቲ ኮይኑ ንረኽቡ። ኣታሓሳስቦኦም ማዕረ ኸንደይ ብግልብጥሽ ኮይኑ ከምዘሎ ኣየስተባህልሉን እዮም። ሓደ ዕላማ ስለዝተሰውእካሉ ጥራይ ቅቡል ይኸውን ማለት ኣይኮነን፡ እንታይ ድኣ ቅድምቲ ዝግበር መስዋእትነት ህላውነት ዘለዎ ክኸውን ይግባእ። ንሃገርና እንዕቕብሉ ቐንዲ ምክንያት ብዙሓት ስለዝተሰውኡላ ኢልና ንኣምን እንተኾይንና፡ ኣብ ኣዝዩ ሓደገኛ ጸገም ኢና እንርከብ ዘሎና ማለት እዩ።

4) ክትከላኸለሉ ዘይክኣል ፍልልይ ኣብ መንጎ ሻዕብያን ህ.ግ.ደ.ፍን

ንሻዕብያ፡ ካብቲ ኣብ ልዕሊ ሓፋሽ ህዝቢ ኤርትራ ክፍጽሞ ዝጸንሐ ዘደንጹ ግፍዕታት ሓራ ንምግባሩ፡ ንማለቱ ውሕሉል ኢድ ዝጥቀሙ ኣለዉ። “ነዚ ኸሉ ገበናት ሻዕብያ ዘይኮነስ ህ.ግ.ደ.ፍ.ዩ ዝፍጽሞ ዘሎ” ይብሉ። ግናኸ ዝኾነ ስም ይጠመቕ ብዘየገድስ፡ ሻዕብያ ሻዕብያ ምዃኑ ኣይተርፎን እዩ። ህዝባዊ ግንባር፡ ነዚ ሓድሽ ህ.ግ.ደ.ፍ ዝብል መጻዊዒኡ ሓዲጉ፡ ነቲ ናይ ቀደም ስሙ ክጥቀም እንተ ዝመርጸ፡ እዞም ሕጂ ምስ ዝደናገጹ ዘለው እንታይ ክብሉ ከምዝኸእሉ ርግጸኛ ኣይኮነኩን።

ብዝኾነ፡ እቲ ኣብዚ እዋን ንሙሉእ ሃገር ዘሳቕያ ዘሎ ሕማምሲ፡ ብሰሪ እቲ ኣብ ገድሊ ዝነበረ ኣረጊት መሪሕነትን ጸቓጢ መሳርዑን፡ ከምኡውን ብሰሪ እቲ ካብ ሜዳ ዝመጸ ዘይተጻዋርን ተጻራርን ባህሊ ምዃኑ ንምርድኡ ከቢድ ኣይኮነን። ህላወ ናይቶም ፍልይ ዝበለ ኣረኣእያ ዘለዎም፡ እሞኸኣ ቁጽሪ ውሑዳት ዝኾኑ ኣብ መንጎ ሻዕብያ ስለዘለው፡ ንእንታይነት ሻዕብያ ክልውጦ ኣይክእልን። ኣብ ታሪኽ ህዝባዊ ግንባር፡ ብዙሓት ብኣርኣእያም ፍልይ ዝበሉ ተጋደልቲ ነይሮምዮም። እቲ ኣብ ኩሉ ኣጋጣሚታት ቀዋሚ ኣካይዳ ኮይኑ ዝተዓዘብናዮ ግን፡ ሻዕብያ ከዳቕቆምን ክበልዮምን ምጽንሖ እዩ። እቲ ኣገዳሲ ነገር ኸኣ፡ ዳርጋ ኩሎም እዞም ሕጂ ህግደፍ ዝኸተሎም ዘሎ ፓሊሲታት፡ መሰረቶም ሜዳ ምዃኑ እዩ።

እቲ ኣብዚ ሕጂ እዋን ንዕዘቦ ዘሎና ኣሰራርሓስ፡ ክሳብ እቲ ዝደቀቐ ኣካይድኡ፡ ልክዕ ቅዳሕ ናይቲ ኣብ ሜዳ ዝግበር ዝነበረ ኣካይዳ ምዃኑ እዩ። ኣብነት ንምጥቃስ፡ ጭካነ ዝመልኦ ግፋ (ብፍላይ ድማ ኣብ ልዕሊ እቶም መሕብኢ ዘይነበሮም ድኻ ሓረስቶት)፣ ምስፍሕፋሕ ቤት ማእሰርቲታት (ናይ ሻዕብያ ትሕተ-መሬታዊ መርዓዲ ክፍሊ)፣ ዕድል ዘይህብን መምሎቕ ዘይብሉን ጨፍላቕን ድራኮናውን መሳርዕ ጸጥታ (ከም “ሓለዋ-ሰውራ” ዝኣመሰለ ቀንዲ መጠርነፊ ክፍሊ)፣ ኣብ ሳሕል ዝነበሩ ናይ መረሸኒ ቦታታት (ህልቂትን መወዳእታ ዘይብሉ ምጽጻይ፡ ከም ኣብ ልዕሊ መንካዕ፣ የሚን፣ “ጂሱስ”ን ወ.ዘ.ተን ዝተወሰዱ ስጉምታት)፣ ኣንጻር ዝኾነ ጥርኑፍ ምንቕስቃስ ተጻባኢ መርገጺ ምሓዝ (ከም ኣብ ልዕሊ ጀብሃ፣ ህዝባዊ ወያነ ሓርነት ትግራይን ወ.ዘ.ተን)፣ ነብስኻ-ምኽእል ዝብል ካብ ሓቂ ዝረሓቀ ፍልስፍና (ከም፡ ብጽፍርና፡ ብቅልጽምና)፣ ንጥንታውን ዘመናውን ሃይማኖት ክፈሊ ዘይክእል ሃይማኖታዊ ፓሊሲኡ (ኣብቲ ናይ ሜዳ ቅዋሙ ዘስፈር)፣ እታ ንዓለም ዘማዕድወላ ዘይርግእትን ራዕዲ ዝመልኣን መነጽርሩ - እታ ንናይ ወጻኢ ፓሊሲታቲ ትሕብር ፊሎሶፊ (ማለት፡ “ንሕና ኣንጻር ምልእቲ ዓለም” ብዝመልኦ ኣተሓሳስባ ዝተዓብለለት)፣ እዚ ሕጂ ኣብ ሃገራዊ ኣገልግሎት ተደጋጊሙ ዝርከመ ዘሎ ተሞክሮ ገድሊ (ምስናይ ኩሉ ዘይተጸዋሪን ተጻራሪን ዓንድታቲ)፣ ተጋደልቲ ዝነበርሉን ዝላደይሉን ምልካዊ ኣተሓሕዛ (ማለት፡ እዚ ሕጂ ኣብ ሙሉእ ኤርትራ ሰፊኑ ዝርከብ)፣ ገድሊ ንክቕጽል ተራ ዝተጻወተ ንመስዋእቲ ቁሩብ ናይ ምዃን ባህሊ (ሕጂውን ን ህ.ግ.ደ.ፍ ኣብ ስልጣን ንክጸንሕ ዝጽዓተሉ ዘሎ)፣ ወ.ዘ.ተ.።

ኩሎም እዞም ኣብ ላዕሊ ዝተጠቐሱ፡ ካብቶም ኣብ ቀተልቲ ኣእምሮ ኢሰያስን ኮራኩሩን ካብ እዋን ገድሊ ኣትሒዞም ተነዲቆም ዝርከቡ ኣሳእል ኮይኖም፡ ኣብዚ ሕጂ እዋን ድማ ክሳብ እቲ ዝደቀቐ መልክዖም ንኻልኣይ ግዜ ተደጋጊሞም ክስረሓሎም ንዕዘብ። እዚ ኸኣ፡ ኣብዚ ሕጂ እዋን ሓድሻ ዝተፈጥረ ክስተት የልቦን፣ እንታይድኣ፡ ካብ ሓላፊ ታሪኽ ንክይንማሃር ብወለንታና ቦኪርና ምህላውና ጥራይ እዩ። ኣብቲ ድሕሪ ናጽነት ዝነበረ ሓጎስ ዝመልኦ እዋን፡ ዝኾነ ኣብዞም ኣነወርቲ ተግባራት ታሪኽ ገድሊ ዘድሃበ ሰብ፡ ነቲ መብዛሕትኡ ኤርትራዊ ክውንኖ ዝበህጎ ዝነበረ ዝተቐናጀዎ ምስሊ ገድሊ፡ ክዘራርግ ዝተጥቀ “ቦካሊ” የቁጽሮ ነይሩ።

ካብዚ ኸሉ ዘገርም እንተሃልዩ እቲ ሰሙር ስቕታ ናይቶም ቀዳሞት ተጋደልቲ እዩ። ዋላ እቶም ኣብዚ ሕጂ እዋን ንኢሰያስ ብቃልዕ ከውድቕዎ ዝጽዕሩ ዘለዉ ናይ ቀደም ላዕለዎት ሰበሰልጣናት ከማን፡ ነቶም ኣብ ሓላፊ ታሪኽ ገድሊ ዝተፈጸሙ ግፍዕታት ክኣምንሎም ሃጊት ኣይክኣሉን። እዚ ኣቶምውን ከም ህግደፋውያን ክሕደተ ኣብ ልዕሊ ሓቀኛ ፍጻሜታት ኣብ ምፍጻም እዮም ዝርከቡ። እቲ ኣብ መንጎ ሻዕብያን ህግደፍን ፍልልያት ከምዘሎ ንምርኣይ፡ ብቀጻሊ ንክጽዕሩ ዘተባብዖም ጉዳይ እንተሃልዩ፡ ምስሊ ገድሊ ተቐናጅዶ ንክነብር ዝለዝህንጠዩ እዩ።

(5) ንጀብሃ ካብ ገበን ሓራ ምግባር

ንብዙሓት ጀብሃዊ ድሕረ-ባይታ ዘለዎም ተቐዋሚቲ፡ ኣብ መንጎ ሻዕብያ ንዝኸሰት ቅልውላው፡ ንመሓደሲ ሸም ጀብሃን ኣተሓታቲ ታሪኽ ዘለዎም ተጋደልታ-ነበርን እዮም ከም መሳርሒ ዝጥቀሙሉ፡ ነዚ ንምፍጻም ድማ ምሉእ ግዜኦምን ዓቕሞም የወፍዩ። እዚ

ንገዛእ-ርእሱ ግን ካብቲ ህግደፋዊያን ንሻብያ ኣብ ምክልካል ዘርእይዎ ምስሉይነት ንላዕሊ እዩ። እቲ ምነታይሲ፣ ቲፎዞ ጀብሃ፣ በቲ ሓደ ንኹሎም ሻብያ ዝፈጸሞም ግፍዒታት ክንዝክሮ ይደልዩና፣ ስእሊ ጀብሃ ንኸድወን ዘኸተሉ ረቛሒታት ክንዝክሮም ግን ዘይፈቕዱ ምኻናም እዩ። እቲ ሓቂ ግን ጀብሃ ኣብ ምሉእ ታሪኹ ኣብ ውሽጢ ክልተ ዓበይቲ ጸገማት ተቐርቂኖ ዝሓለፈ ውድብ ከምዝኾነ እዩ። ዋላኳ ኣብ ኩሎም እቶም ድኻሞታቱ ምስ ድኻሞታት ሻብያ ተመሳሳልነት እንተሃለዎ፣ ንጸላኢ ናይ ምግጣም ዓቕሙ ግን ኣዝዩ ድሩት እዩ፣ ምስ ዓቕሚ ሻብያ ዝወዳደር ኸኣ ኣይኮነን።

ግናኸ፡ እቲ ንጀብሃ ብልክዕ ዝገልጸስ፡ እቲ ጉጅለኣዊ ባህርያቱ እዩ። ብመሰረቱ እዚ ውድብ፡ ዓሌታውን ሃይማኖታውን ስምዒታት ዓብሊልዎ፡ ብጉጅለኣዊ ኣተሓሳስባታት ተደሪኹ ዝተፈጥረ እዩ። ኣብ ምሉእ ታሪኹ ኸኣ ኣብ ጉጅለኣዊ፡ ማለት ሃይማኖታዊ፣ ኣውራጃዊ፣ ቐቢላዊ፣ ቋንቋውን ስነ-ሓሳባውን ጭቅጭቅ ዝተዋሕጠ እዩ ኔሩ። ብሰሪ ጉጅለኣዊ ባህርያቱ ዘበገሶ ጽልልኣት ድማ ዕምሩ ክሓጽር ክኢሉ። እቲ ኣብ 70ታት ክግብሮ ዝፈተነ ጽገናታት፡ ብፍርቂ-ልቢ ዝተገበረ ምንባሩ ሰንክልክል ካብ ምባል ዓዲ ኣይወግለን። እቲ ቀንዲ ምኸንያት፡ ንነብሱ ካብ ጸቢብ ጉጅለኣዊ ኣተሓሳስባ ከልግስ ብዘይምክኣሉን፡ ኣብ ጉዕዞ ቃልሱ ድማ ነቶም ጉጅለኣዊ ኣተሓሳስባ ዝነበሮም መራሕቱ ንኸኣልዮም ፍቓደኛ ብዘይምንባሩ እዩ። ሎሚውን እንተኾነ፡ እቲ ካብ ሓሙኸሽቲ ጀብሃ ዝተረፈ ጃንዳ፡ ነቲ ውድብ ናብ ውድቐት ንኸምርሕ ዝደረሸ ግጉይ መስመር ተኸቲሉ ክኸይድ ምርእይ ዘገርም ኣይኮነን። ኣብዚ እዋን ኸኣ፡ ነቶም ናይ ሃይማኖትን ዓሌትን ካባታቶም፡ ካብቲ ተሓቢኦምሉ ዝነበሩ ከብሒታት ኣውጺኦም፡ ለቢሶሞም ናብ ናይ ኤርትራዊ ዲሞክራሲያዊ ኪዳን ኣኬባታት ክኸዱ ንዕዘብ።

ደገፍቲ ጀብሃ ዘርእይዎ ተገራጫዊ ሓሳባት ኣብ ኩሉ ጎሊሑ ይርእ እዩ። ብንቕሓት ንሕሉፍ ታሪኽ ሻብያ ክፍትሹን ዓስከሪናቱ ክጋልሁን ንዕዘብ፣ ክግበር ዝግብኦ እዩ። ግናኸ ብተመሳሳሊ ንታሪኽ ጀብሃ ክንገልህ ምስንፍትን- ማለት ኣብ ልዕሊ ፋሉል፣ ስርየት ኣዲስ፣ መንፈረ፣ ራስያን ኩሎም ቅድምን ድሕሪን ዋዕላ ኣደብሓ ዝተፈጸሙ ጭፍጨፍታት ምስ እተልዕለሎም፡ ኣዝዮም ይንድሩ። ንኢሰያስ ብዝገበሮም ጌጋታትን ዝፈጸሞም ገበናትን እርይ ቁጽር ኣቢሎም ክነቕፍዎ ባህ ይብሎም፣ እዚውን ክግበር ዝግብኦ እዩ። ግናኸ ነቶም ዘይምዕቡላት፣ ዘይዲሞክራሲያውያን፣ ፈላለይትን ጨፍጨፍትን መራሕቶም ዝምልከት ዝኾነ ዓይነት ኣሉታዊ ነቕፌታ ክሰምዕዎ ኣይደልዩን ጥራይ ዘይኮነስ፡ ነዞም መራሕቲ ኮሓሒሎም ሂወት ክሶኸዕሎም ህርዲግ ይብሉ። ህዝቢ ኩናማ ኣብ ትሕቲ ሻብያ ዘጋጠሞ ምግልልን ግፍዕታትን ከይሰልከዩ የዘካኸሩና፣ እዚውን ክግበር ዝግብኦ እዩ። ግናኸ ኣብ ልዕሊ ህዝቢ ኩናማ ዝተፈጸመ ናይ ምግልልን ምግፋዕን በደል ነዊሕ ታሪኽ ዘለዎ ሙኻኑ፣ ብጀብሃ ብዙሓት ዓድታት ኩናማ ከምዘይነበራን ናብ ሓሙኸሽቲ ከምዝተቐየራን፣ ብዙሓት ደቂ ኩናማውን ከምዝተቐትሉን ከብቶም ከምዝተራሰዩን እንተ ኣልዒልካሎም ርእሶም ይሓሙን ይቐጥቡኻን። ለይትን መግልትን ብሻብያ/ህግደፍ ኣብ ልዕሊ እሱራት ዝፍጸም ኢ-ሰብኣዊ ተግባራት ክዝርዙርልካ ዘሰልክዮም ኣይኮነን። እዚውን ክግበር ዝግብኦ እዩ። ግናኸ ካብቶም ኣብ ታሪኽ ገድሊ ዝተፈጸሙ ኣዝዩ ዘሕንኽ ተግባራትሲ፡ እቲ ኣብ ሰብዓታት ኣብ ግዜ ምዝላቕ ብጀብሃ ኣብ ልዕሊ እሱራት ኢትዮጵያውያን ዝተፈጸመ ጃምላዊ ናይ ምርሻን ስጉምቲ እዩ። በዚ መንጽር ክርእ እንክሎ፡ ሻብያውን ነዚ ዝዳረግ ግፍዒ ላጊት ኣይፈጸመን።

እቲ ዝርዝር ምደርደርክዎ፡ ብጀብሃ ዝተጀመረ ዘስካሕኸሕ ግፋ፡ ኣብ ልዕሊ ደቂ-ኣንስትዮ ዝፍጸም ዝነበረ ጸታዊ ዓመጽ (ብፍላይ ቡዩም ብልሽዎት ካድራትን ወተሃደራዊያን ሓለፍትን)፤ ለበዳዊ ብልሽውና መሪሕነትን ወ.ዘ.ተረፈን። ኩሎም እዚኦም ዘሕንኹ ፍጻሜታትን ተግባራትን ቅድም ኢሎም ብጀብሃ ዝጠረዩ ተመክሮታት ኮይኖም፡ ጸኒሑ ሻዕብያ ከም ውርሻ ተቐቢሉ ብዝበለጸ ኣገባብ ዝተራቐቐሎም እዮም።

(6) ጽውጽዎያትን ሓሶታትን

ሰውራ ምኽኑይ ንክኸውን፡ ኤርትራዊያን ብገድሊ ተቓሚሞም ንዝቐረብሎም ጽውጽዎያት ሓቕነቶም ካየረጋገጹ ክቐበሉ ጸኒሑም። ቅድም ቀዳድም፡ ኤርትራዊያን ካብ ኢትዮጵያዊያን ዝተፈልዩ ሃገራዊ መንነት ከምዘለዎም ከምዝኣምኑ ክግበር ኔርዎ። እዚ ግን ከምቲ መሲሉ ዝረአየና ብቀሊሉ ክረጋገጽ ዝክእል ስራሕ ኣይኮነን። ከመይ፡ እዚ ኤርትራዊያን ካብ ኢትዮጵያዊያን ዝፈላልዩና ሮቻሒታት ፈሊካ ምርግጋጽ ጥራይ ዘይኮነስ፡ ነቲ ዝተፈላለዩ ኣካል ሕብረተሰብ ኤርትራ ናብ ሓደ ዝተጠመረ መንነት ምውጻእውን ዝሓትት ጸዕሪ ስለዝኮነ። ነዚ ከቢድ ጸዕሪ ንምርግጋጽ እዩ እምበኣር ኣብ ሰውራ ታሪኽ ክመሓየሽ ዝነበሮ፡ ጽውጽዎያትውን ተቓሚሞም ከምዝውሰኹሉ ዝተገብረ። ገለ ካብቶም ተኸሻሻሊኖም ዝቐረቡ ነገራት ድማ እዞም ዝሰዕቡ ይርከብዎ፡

(ሀ)ንሕና ኤርትራዊያን ዝተፈላለዩ ድሕረ-ባይታ (ሃይማኖት፡ ዓሌት፡ ኣውራጃ፡ ቋንቋ ወ.ዘ.ተ.) እንዳሃለወና ንነዊሕ ዘበናት ብሰላምን ርግኣትን ዝነበርና ህዝቢ ከምዝኾንና፡ ብፍላይ ሽኦ ካብ ናይ ደገ ሓይልታት ምትእትታዉ ነጻ ምስእንኸውን። እዚ ግን ብመርትዖታት ታሪኽ ዝተደገፈ ኣይኮነን፤ ብኣንጻሩ ብናይ ወጻኢ ሓይሊ ሕግን ስርዓትን ኣብ ዝቐመሉ እዋን ጥራይ እዩ ኣብታ ሃገር ሰላም ተረጋጊጹ ዝፈልጥ። ንኣብነት ኣብ እዋን መግዛእቲ ጣልያን።

(ለ) “ኤርትራዊ መንነት ዝበሃል ነገር ከምዘሎን፡ ከንዲ ዕማም ገድሊ ድማ ነዚ መንነት እዚ ምዕቃብ ምዃኑ። ግና”ኸ ሕሉፍ ተመክሮታት ዘግህዶ ነገር እንተሃልዩ - ማለት ቅድሚ ምምጻእ ጣልያን፡ ኣብ ግዜ ጣልያን፡ ቐድምን ድሕርን ፈደረሽን ዝነበረ ህዝባዊ ናዕብታት፡ ከምኡውን ኣብ ዘበነ ምፍንጫላት ገድሊ- ሓደ ቃና ዘለዎ ሃገራዊ መንነት ተቐልቂሉ ኔሩ ክብሃል ኣይከእልን። ጀብሃ ነዚ መንነት ክህንድስ ኣይከእልን፡ ሻዕብያውን ነቲ መንነት ዝምልከት ጭቅጭቅ ብምሉኡ ከምዝጭፍለኹ ጥራይ ጌሩ።

(ሐ) ሰውራ ኤርትራ ሓደ ጭቁን ሓፋሽ ኣንጻር ናይ ባዕዲ መግዛእቲ ዝተላዕለሉ ኩነተ ሹነት ከምዝኾነ። ነቲ ጉዳይ ኣጥቢቐካ ምስ ትርእዮ ግን እቲ ሓቂ ኣዝዩ ዝተሓላለኸ ምዃኑ እዩ ዝእምት። ገድሊ ካብ ዝብገስ ክሳብ ሕጂ ዝሓለፎም ውሽጣዊ ቅስልታት ሎሚ ንድሕሪት ተመሊስካ ዳህሳስ ምስ እተካይደሎም፡ እቲ ሓደ ነቲ ሓደ ከሕክሞ ዘይክእል ክልተ ናይ ፈለማ ጌጋታት ከምዘለው ትርዳእ። እቲ ሓደ ሓድነት ከረጋግጽ ዘኸ እል ገስጋሲ ራኢ ዘይብሉ ጉጅለኣዊ ባህርያትን ሰረትን ዘለዎ ጀብሃ ክኸውን ከሎ፡ ብቲ ሓደ ኣብቲ እዋን ኣብ ቀጽሪ ቤት ትምህርቲ ጥራይ ተሓጺሩ ክተርፍ ዝግብ ኦ ዝነበረ፡ ሽብሮ

ተባሂሉ ዝፍለጥ የዋህ ናይ ካልኣይ ደረጃ ተማሃሮ ምንቅስቃሳት እዩ። ክልቲኦም ሸነኻት ብረት ምስ ጨበጡ እዩ እምበኣር ሓደገኛ መልክዑ ክሕዝ ዝተደረኸ።

(መ) ታሪኽ ከበሳ ኤርትራ ካብ ናይ ኢትዮጵያ ፍሉይ ሙኳኑ። ምናልባት እዚ እቲ ዝገበየ ካብቶም ኣብ ገድሊ ዝተኸሸኑ ሓሶታት ክኸውን ይኸእል። በኣንጻሩ፡ ታሪኽ ከበሳ ኤርትራ ብፍላይ ምስ ታሪኽ ትግራይ ናይ ኢትዮጵያ ሓፈሻዊ ኣዝዩ ዝተወሳሰበ ኮይኑ ምስ ርክብ ዘለዎ እዩ። “ናይ ኤርትራ ፍሉይነት” ንምርግጋጽ ተባሂሉ ብገድልን፡ ከምኡ'ውን ብብዙሓት ኤርትራዊያን ሞያዊያን ስነ-ታሪኽ ዝተቃመመን ዝተኸለሰን ታሪኽ ግን ማዕረ ኸንደይ ዝኣክል ምጥምዛዛት ከምዝተገብሮ ክትዕዘብ ከለኻ ኣዝዩ እዩ ዘደንጹ።

ርዱእ እዩ፡ እዚ ኣብ ላዕሊ ዝተጠቀሰ ናይ ሓባር ክሕደት ኣብ ልዕሊ ሓቕኛ ፍጻሜታት - ማለት ምስምሳት ምግባር፡ ታሪኽ ምኽላስ፡ ጽውጽዎያት ምትራኽ፡ ሓሶት ምንዛሕ፡ ምክሉሓልን ወ.ዘ.ተረፈን - ዕላማኡ ንሕና ካብቲ ከነልዕሎ ዝግባእና በዳሂ ሕቶ፡ ማለት ኤርትራዊያን እንታይ ኢና ንኸውን ዘሎና፡ ከም ህዝቢ እንታይ እዩ ወሪዱና፡ ኣብይ እዩ እቲ ጌጋና፡ እንታይ እዩ ኣብ ገድሊ ብሓፈሸኡ፡ ብፍላይ ድማ ኣብ ሻዕብያ ዘሎ መሰረታዊ ጸገም፡ ዝብሉ ሕቶታት ካብ ምሕታት ንኸንሃድም ተባሂሎም ዝመጹ ጽጽዎያትን ምስምሳትን እዮም።